

Svenska massmedias EU-gestaltning

Analys av Dagens Nyheters och Expressens EU-artiklar
utifrån ett inrikes- och utrikespolitiskt perspektiv

Abstract

During the time of membership in The European Union Swedish domestic policy has gone through many changes. A lot more political areas are being influenced by the EU policy. Today every ministry has got some sort of EU office. Swedish politicians are functioning on two arenas, domestic and European. At the same time Swedish membership has gone from being highly discussed to being a state of normality. This should translate into how mass media portrays EU.

The aim of this paper is to explain in which way Swedish media describes EU, from a domestic policy or an international policy point of view and how this has changed during the time of membership.

Theories which are being used helps us understand the form of governance that exists between Sweden and EU and the influence mass media has on people. In this paper the articles of two newspapers are being analyzed, Dagens Nyheter and Expressen, in terms of placement and contents. The variables I use are domestic, international, politics, other and domestic policy, international policy and mixed.

The result I got has been somewhat surprising. There has been no significant increase in portraying EU from a domestic policy point of view.

Nyckelord: Masskommunikation Sverige, EU-gestaltning, EU-medlemskap, Utrikespolitik, Inrikespolitik

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Teori och tidigare forskning.....	2
1.1.1	Massmedias gestaltning – Priming och framing.....	2
1.1.2	Svensk massmedias gestaltning av EU.....	3
1.1.3	EU och svensk politik – Ett sammanlänkat statskick?.....	4
1.2	Syfte.....	6
1.3	Metod och variabler.....	7
1.4	Operationalisering av samhällsförändringen.....	8
1.5	Uppsatsens generaliserbarhet.....	9
1.6	Uppsatsens avgränsningar.....	10
2	Analys av Dagens Nyheters och Expressens EU-gestaltning	11
2.1	EU- artiklars placering i tidningar.....	11
2.2	EU-artiklars innehåll.....	13
2.3	Sammanfattning och avslutande tankar.....	17
3	Referenser	19
4	Appendix	20

1 Inledning

“ För många tycks det finnas en oöverstigen tröskel av likgiltighet eller EU-kritik som hinder för att vilja lära sig hur unionen fungerar och därmed vad man har rätt att förvänta sig av EU...

Grundkunskap om EU är i hög grad också en demokratisk fråga. Allmänheten måste kunna ta till sig information om vem som är politiskt ansvarig för vilka beslut, hur politikens agerande kan kontrolleras och ansvar utkrävas. Självklart är detta mer komplicerat i en union som EU än i en nationalstat, inte minst därför att beslutsgången sammanlänkar EU-nivån med den nationella nivån. EU-beslut är inte något som på ett mystiskt sätt kommer till “i Bryssel”. Det är alltid en process där EU-ländernas politiker och tjänstemän är med genom normalt beredningsarbete i varje lands huvudstad.” (Lena Hjelm-Wallén, f.d. utrikesminister och ledamot i EU-konventet, Förord till boken EU och Sverige – Ett sammanlänkat statskick).

EU är ett resultat av globaliseringen, där hierarkiska strukturer med staten i centrum är förlegat. (Ibid., sid.17). Makten flyttas i stället till en internationell nivå. Vissa skulle argumentera att det övergripande syftet med EU är att det europeiska folket ska bli ett. Allt fler av Sveriges politiska områden har därför kommit att beröras av EU. Det kan vara svårt att separera strikt inrikespolitiska frågor från europeiska. Många partier använder sig av strategier för att integrera ett europeiskt perspektiv på alla områden inom partiets interna aktiviteter. Varje departement har idag någon form av EU-kansli. Unionen har dessutom i ökad utsträckning fått kompetens inom politiska områden som tidigare var av mer inrikespolitisk karaktär, t.ex. pennig- och finanspolitik (även om Sverige inte är med i valutasamarbetet), jordbruks-, miljö- och säkerhetspolitik.

Få människor i Sverige har idag någon direkt kontakt med EU. Unionen kan tyckas vara otillgänglig och svårbegriplig. Få personer kan t.ex. beskriva hur beslutsprocessen ser ut mellan Sverige och EU eller vilken funktion EU:s olika institutioner fungerar. Ändå påverkas man dagligen av EU:s förordningar när man t.ex. handlar mat och kläder, släpper ut koldioxid och reser. Medborgarnas kunskaper om hur unionen fungerar och därmed vad man har rätt att förvänta sig av dess politik är väldigt viktigt. Stödet för EU har ett samband med kunskapen om EU och dess institutioner.(Blomberg & Bergman, sid. 43) Den största kunskapen medborgarna får av EU:s verksamhet kommer ifrån nyhetsrapporteringen. Därför kan det vara intressant att undersöka vilken bild media ger av EU. Beskriver den EU ur ett utrikespolitiskt perspektiv eller som en organisation som påverkar den inrikespolitiska processen och berör människorna på ett nära plan?

Sverige gick till folkomröstning om EU-medlemskap den 13 november 1994. Folkomröstningen var beslutande, vilket betyder att valresultatet var bindande. 52, 3 % röstade för ett medlemskap och Ja-sidan vann därmed med en liten marginal. Även om svenskarna har väldigt skeptiska till EU så har opinionen förändrats sedan år 2002. (Blomberg & Bergman, sid. 123). Stödet för EU har ökat i Sverige under de senaste åren. EU-medlemskapet som tidigare var ett hett debattämne har blivit mer accepterat i den svenska opinionen. EU- frågan har blivit mer avpolitiserad i den svenska debatten och medlemskapet har övergått till att bli ett normaltillstånd. Om det visar sig att denna samhällsförändring har skett så borde det kunna göras operationaliserbart på något sätt. Att visa på att massmedia i allt större utsträckning gestaltar EU- frågor som inrikespolitiska är ett sätt mäta samhällsförändringen.

1.1 Teori och tidigare forskning

1.1.1 Massmedias gestaltning – Priming och framing

Att media har en inverkan på människor är givet, men på vilket sätt är mer omdiskuterat. Ursprunget från teorierna om massmedias gestaltning är hämtat från medie- och kommunikationsteori (MKV), vilket har sina rötter i sociologi. Den MKV-forskare som har bidragit mest till forskning om svensk massmedia är Jesper Strömbäck, vilket gör att en stor del av teorin är hämtad från honom.

De teorier som används är bl.a. *dagordningsteorin* eller *priming*. De grundar sig i att man ofta överdriver massmedias förmåga att påverka folkets uppfattningar. Forskningsprojekt har bl.a. gjorts före och efter amerikanska presidentval och man har kommit fram till att enbart ett fåtal ändrat uppfattning om sakfrågor efter att ha blivit exponerad av massmedias rapportering. (Strömbeck, sid. 209). Resultatet av forskningsprojekten visar istället på att massmedia har mer makt över *vad* folket ska ha uppfattningar *om*. Teorin om *priming* menar därmed att massmedia tenderar att skjuta fram vissa sakfrågor och därmed påverka människans kognitiva tankegång. Massmedia spelar därför en avgörande roll i att påverka samhällsopinionen. Läsarnas uppfattning om *vad* EU är kommer att påverkas av vilka områden massmedia bevakar.

En svaghet med denna teori är att den bara fått empiriskt stöd med TV som mediekälla. Priming-effekten kan skilja sig mycket mellan radio, TV, tidningar och internet. Det har inte heller gjorts någon svensk undersökning av *priming-teorin*, vilket inte borde vara något problem, då *priming-effekten* också borde vara giltig för svenska förhållanden.

En annan teori som kallas *gestaltningsteorin* eller *framing* handlar om hur massmedia gestaltar vissa sakfrågor och på vilket sätt som de beskriver ett problem och påverkar läsaren. Dess fokus ligger på hur massmedia gestaltar olika problem eller beskrivningar av verkligheten, och hur dessa gestaltningar påverkar medborgarna och mediekonsumenterna i en viss riktning. (Ibid., sid. 216). Genom att t.ex. beskriva ett glas med vatten som är fyllt till hälften som ”halvfullt” respektive ”halvtomt”, vilket är sant, så har man påverkat folkets uppfattning om verkligheten. Ett annat exempel är diskussionen om att det inte finns dåligt väder utan bara dåliga kläder. Båda påståenden är lika sanna beroende på hur man ser det.

Framing-teorin består av två separata fenomen som ändå till viss del hör ihop. Det första är att alla beskrivningar av verkligheten är begränsade, vissa fakta väljs bort medan andra framhålls. En beskrivning är egentligen inte en beskrivning utan en gestaltning eftersom den skiljer sig från verkligheten. Det andra är att en gestaltning är en tolkning och därmed ett resultat av någons subjektivitet och medvetna styrning.

Framing-teorin har stor inverkan på textanalysen i den kvalitativa analysdelen för uppsatsen. Det är helt avgörande på vilket sätt svenskmassmedia gestaltar EU, ur ett inrikespolitiskt perspektiv eller ett utrikespolitiskt perspektiv, som en nationell nyhet eller en internationell nyhet. Läsarens förståelse av EU påverkas i hög grad av medias gestaltningar. T.ex. så gestaltar en tidning EU utifrån ett inrikespolitiskt perspektiv om den publicerar en artikel om Sveriges planer på att införa regler för jordbruksmaskiner och att dessa regler enligt EU inte får bidra till att import av maskiner från andra EU-länder stängs ute. Detta ger läsaren en förståelse av EU som en organisation som påverkar våra inrikespolitiska förhållanden.

De tongivande empiriska undersökningarna för *framing-teorin* är amerikanska och saknar stöd för svenska förhållanden. Det amerikanska politiska systemet skiljer sig en del från det svenska systemet. Visst stöd borde teorin ändå ge för svenska förhållanden. Eftersom priming- och framingteorierna saknar empiriskt stöd i svensk forskning, så måste man se på hur EU har behandlats tidigare i svensk media. Detta ämne kommer att behandlas närmare i nästa kapitel. Tidigare forskning kring svensk medias EU-rapportering har även påverkat vilken typ av metod som används för att få ett resultat med hög validitet.

1.1.2 Svensk massmedias gestaltning av EU

EU är en politisk organisation vars huvudplacering är i Bryssel, Belgien. På grund av den *avståndsfriktion* som råder mellan Sverige och EU:s institutioner så får medborgarna den största kunskapen om unionen från nyhetsrapporteringen. Ulf Wallin skriver; ”Ett återkommande resultat i undersökningarna har varit att TV och dagspress är väljarnas huvudsakliga informationskällor inför folkomröstningen om EG- medlemskap. Det understryker vikten av att granska den information, som massmedierna förmedlar till väljarna.” (Wallin, sid.74).

Sammanlänkningsen mellan Sverige och EU kan vara svår att förstå. Institutioner som Europarådet, kommissionen och Europaparlamentet känner de flesta till men vilken funktion de har eller deras förhållande till svensk politik är det färre som vet. De politiska partierna, media och samhällsvetares bidrag till att förklara det politiska systemet för medborgarna har varit dåligt enligt Blomgren och Bergman. (Blomgren & Bergman, sid. 177).

Medlemskapet har förvaltats med en stor försiktighet sedan år 1995. (Svensk politik och den europeiska unionen, sid. 9f). Det beror på att Sverige har präglats av en nationalstatslogik i europadebatten länge innan år 1995. Det beror också på att svenska folket var uppdelat i två stora opinionsgrupper i folkomröstningen med en för EU och emot. Detta har medfört att den debatten om EU:s betydelse för Sverige har försenats. Det har också resulterat i att det finns en stor okunskap om utvecklingen av svensk politik i och med EU-medlemskapet, både inom forskning som i den allmänna debatten.

Svenskarna blev mer aktiva när Sverige officiellt övertog ordförandeskapet för EU:s ministerråd första halvåret år 2001. Bryder och Silander menar att ju längre tid som Sverige är medlemmar och konkreta åtaganden som det innebär, t.ex. ordförandeskapet år 2001 desto större angelägenhet kommer också Europa, EU och debatten om detta att bli för Sverige och svenskarna. (Bryder, Silander & Wallin, sid. 18f) Och ju mer konkreta åtagande som Sverige tar desto mer fokus kommer massmedia att ge EU. Svenska politiska krafter har däremot inte lyckats engagera svenskarna i en gemensam debatt om EU. Kunskapen om partier och politiker i Europaparlamentet är svagt. Detta beror på att mediabevakningen som är så viktig för den kritiska debatten till stor del består av kvällstidningars sensationsjournalistik. (Ibid., sid. 19). Detta försvårar för allmänheten att föra debatt om europeisk politik.

Det har tidigare inte genomförts någon studie om huruvida svensk massmedia gestaltar EU utifrån ett inrikes- eller utrikespolitiskt perspektiv. Den undersökning som metodmässigt ligger närmast denna uppsats är Ulf Wallins avhandling *Vad fick vi veta?* från år 1994. Det är en ambitiös undersökning där dagspress, radio och TV studerades mellan år 1988 och 1992 för att ta reda på bl.a. vilken bild av EG nyhetsmedierna gav. De tidningar som ingick var DN, Svenska dagbladet, Göteborgs-posten, Arbetet, Sydsvenska dagbladet samt Hallandsposten. Wallin undersökte kvantitativt tidningars placering och kom fram till att under den aktuella undersökningsperioden så placerades huvuddelen av artiklarna på näringslivssidorna och utrikessidorna. (Wallin, sid. 92). EU-bevakningen drevs inte alls i

samma utsträckning på inrikes-, politik- och övrigtsidorna. Wallin undersökte dessutom verksamhetsområdena i tidningarna. Han kom fram till att de fyra ledande områdena var artiklar som handlade om handel/handelpolitik, konkurrensrättsliga frågor, ekonomiskt/monetärt samarbete och utrikespolitik. Enligt Wallins studie visar på att dagstidningarna inte inkluderade EG:s påverkan på svensk inrikespolitik. Kritik som kan riktas mot Wallins avhandling är att han inte använder sig av artiklar ifrån opinionsbildande sidor som t.ex. debatt och ledare. Även om upphovsmannen i dessa fall inte är journalist så genomgår artiklarna en rigorös granskning av redaktionen och påverkar läsarens uppfattning om EG i allra högsta grad. Ett annat problem med Wallins metod är de begränsat antal tidsperioder han har valt. Eftersom att enbart två tidsperioder används så riskerar resultatet att påverkas av aktuella händelser och därmed kanske inte är representativt. Wallin studerar inte huruvida EG sätts in i ett inrikespolitiskt eller utrikespolitiskt sammanhang. Den delstudie som ligger närmast min studie är undersökning av artiklar som anger EG:s konsekvenser för Sverige. Förhoppningen är att min uppsats kan komplettera Wallins avhandling.

En annan studie som är intressant för den här uppsatsen är rapporten *Mellan ideal och verklighet* av Göran Palm från år 1996. Rapporten är baserad på intervjuer av närmare 60 journalister och utrikeskorrespondenter om hur de ser på sitt arbete som förmedlare av nyheter om EU. Det Palm kom fram till var att intresset för dåvarande EG var i början svalt. (Palm, sid. 19). Artiklarna hamnade i huvudsak i ekonomisidorna. Detta förändrades i och med Maastrichtavtalet och det svenska medlemskapet så att artiklarna flyttades till politiksidorna. Palm menar att behovet av bred och djup information ökade under denna tid om förhandlingsresultatet och konsekvenserna för Sverige.

De medier som själva producerar inrikes- och utrikesmaterial har genomgått en förändring av sin arbetssituation. Uppdraget har vuxit på så sätt att rapportering måste riktas både mot Stockholm och mot Bryssel. (Ibid., sid. 21). Samtidigt så gör komplexiteten i EU det svårt att visa en tillräckligt sammansatt nyhetsbild. Uppdraget för journalisten är att ge helheten, visa sammanhangen, spåra utvecklingen samt bedöma konsekvenserna på ett begripligt sätt. Palm menar att det finns en blandning mellan offentlighet och sekretess inom EU som har att göra med att EU-samarbetet är en blandning mellan inrikes- och utrikespolitik. Öppenheten i EU- institutionerna skiljer sig väsentligt från Sveriges, men journalisterna upplever inte detta som något problem. (Ibid., sid. 39).

Rapporten pekar på att det finns en omfattande och hård kritik mot den egna journalistkåren. Brist på kompetens, intresse och planering vilket beror mycket på det organisatoriska förhållandet. ”Vår bevakning räcker inte för att läsarna skall kunna ta ställning till EU- frågan”, är en vanlig uppfattning i Palms rapport. (Ibid., sid. 82). Men det finns även en positiv trend för EU- rapporteringen. I samband med EU- frågans ökade betydelse så tilldelas mer resurser, större redaktionellt intresse och ökad kompetens.

1.1.3 EU och svensk politik – Ett sammanlänkat statsskick?

På vilket sätt är EU och svensk politik sammankopplade? Bör massmedias EU-rapportering vara av inrikes- eller utrikespolitisk karaktär? Dessa frågor är viktiga att besvara för att kunna se vilket ansvar svensk massmedia har för sin EU-rapportering.

Den övergripande visionen kan enkelt beskrivas som att EU- medborgarna skall *bli ett med varandra*, få en gemensam identitet och att skapa ett europeiskt demos. (Blomberg & Bergman sid. 18). Kritiken mot denna process har varit att den kommit uppifrån och inte är en rörelse underifrån.

EU brukar beskrivas som ett hus som består av tre pelare. (Tallberg, sid. 65). Den första pelaren (europeiska gemenskapen) består av ett *överstatligt* samarbete, där medlemsstaterna har överlåtit delar av dess suveränitet till EU:s institutioner. Till den första pelaren hör frågor som behandlar EU:s reglering, omfördelning och makroekonomisk stabilisering. Politikområden som berörs är t.ex. EU:s inre marknad samt fri rörlighet av personer, tjänster, varor och kapital. Till den första pelaren tillhör även samarbetet kring ekonomiska och monetära frågor, d.v.s. i huvudsak EMU-samarbetet.

Till den andra pelaren hör frågor som handlar om (gemensam utrikes- och säkerhetspolitik, GUSP) och det sker genom ett *mellanstatligt* samarbete av utrikespolitik gentemot omvärlden. (Ibid., sid. 72). Varje medlemsland vidhåller en självständig utrikespolitik och nationellt intresse. Därför är ett starkt politiskt agerande utåt svårt att uppnå. Problemet med enhällighet löses därför av konstruktivt avstående, där en eller flera länder kan avstå från att rösta, och därmed möjliggöra för de övriga att genomföra gemensamma åtgärder. Sedan år 2003 så har EU börjat genomföra krishanteringsinsatser runt om i världen. Underlaget för EU:s operationer finns utsatta i artikel 17 i EU-fördraget och omfattar humanitära, räddnings- och fredsbevarande insatser samt militär krishantering. (<http://www.eu-upplysningen.se/Amnesomraden/Utrikes-och-sakerhetspolitik>) Att EU i större utsträckning skickar fredsbevarande trupper runt om i världen kan mycket väl påverka resultatet så att massmedias gestaltar EU utifrån ett utrikespolitiskt perspektiv. Detta blir väldigt uppenbart om en sådan händelse inträffar under den valda tidsperioden och kommer då att behandlas i analysen.

Till den tredje pelaren hör frågor om (polisiärt och straffrättsliga samarbetet) och är ett mellanstatligt samarbete som trädde i kraft i och med Amsterdam-fördragets undertecknande 1997. (Ibid., sid. 75). I stora drag så rör det sig om en expansion av den europeiska polisbyrå Europol och en samordning av medlemsländernas lagstiftning av tung brottslighet som t.ex. terrorism, narkotikahandel och organiserad brottslighet. Tidigare tillhörde frågor om asyl, invandring, fri rörlighet och yttre gränskontroller denna pelare, men flyttades i och med Amsterdam-fördraget till den första pelaren.

Sedan det europeiska integrationsprojektet började med kol- och stålgemenskapen 1951, så har dess politiska system utvecklats och expanderat till att bestå av en blandning av överstatligt och mellanstatligt samarbete. Det har även medfört att det nationella politiska systemet har sammankopplats med det gemensamma europeiska. Begreppet *multilevel governance* används idag för att beskriva det komplexa politiska system som EU har utvecklats till. (Tallberg, sid. 193). EU är ett exempel på ett system där europeiska, nationella, regionala och lokala politiska aktörer är sammanlänkade i politiska processer som står över äldre territoriella hierarkiska förhållanden. (Blomberg & Bergman, sid. 17). Utgår man från ett svenskt perspektiv så innebär det att behovet av kunskap av omvärlden har blivit större, både för de politiska beslutfattarna som för tjänstemän som implementerar policy.

”Den andra sidan av myntet” är att det har skett en utrikespolitiserings av nationell politik. (Bryder, Silander & Wallin, sid. 10). Internationalisering medför ett ökat ömsesidigt beroende mellan stater samt att den internationella arenan fått mer att säga till om i svensk politik. Nationella politiker agerar i högre utsträckning på dubbla arenor och måste ta hänsyn både till nationella och internationella krav och stöd.

På strukturnivå är EU och svensk politik sammankopplade. Regeringen har traditionellt varit ansvarig för Sveriges utrikespolitik, medan riksdagen har haft den lagstiftande makten. I och med EU-inträdet så har riksdagen överlämnat en del av den lagstiftande makten till EU:s institutioner och framför allt till ministerrådet. Det är den svenska regeringen som representerar Sveriges intressen genom förhandlingar i ministerrådet. Lagstiftningsprocessen skiljer sig alltså avsevärt från den nationella processen, där majoritetsomröstning tillämpas.

På individnivå är EU och svensk politik sammankopplade genom att Sveriges ministrar är ansvariga att hantera de EU- frågor som finns inom respektive politikområde, d.v.s. tolka och följa EU- bestämmelser samt samordna så att de kan korrelera med svenska strukturer. (Blomberg & Bergman, sid 112 ff). Ministrarna representerar även svenska intressen i ministerrådet. EU- beredningen, vilka består av alla statssekreterare ansvarar för samordningen av alla EU- frågor inom regeringskansliet.

EU är ett komplext politiskt system med fler nivåer där såväl överstatliga som mellanstatliga relationer och samarbeten bidrar till en ökad europeisk integration. Även om EU är en internationell organisation, så har den stor betydelse för Sveriges inrikespolitik både på struktur- och individnivå. För att svara på frågan i början av kapitlet, så anser jag att svensk massmedia därmed har ett ansvar att gestalta EU som en del av den inrikespolitik som Sverige driver och inte bara som en utrikespolitisk fråga.

1.2 Syfte

Syftet med uppsatsen är att besvara huruvida svenska massmedia gestaltar EU ur ett inrikespolitiskt eller utrikespolitiskt perspektiv, och om detta har förändrats över tiden av medlemskap.

Uppsatsen huvudsyfte är deskriptivt och den får därmed en beskrivande karaktär och inte förklarande. Däremot kommer vissa reflektioner att göras om tänkbara förklaringar till resultatet, framför allt i sammanfattningen. Då det inte finns mycket forskning kring medias gestaltning av Sveriges integration med EU, så är ambitionen med denna uppsats att kunna bidra till den vetenskapliga diskussionen i detta ämne. Uppsatsen har en intressant vinkling eftersom både en statsvetenskaplig aspekt om medlemskapets påverkan på integrationen med EU används och dessutom tas något nyare teorier inom medie- och kommunikationsvetenskap upp.

Istället för att formulera en hypotes så gör jag en kort beskrivning av de förväntningar jag har på resultatet. I teorikapitlet såg vi att hur någonting gestaltas och framför allt vad massmedia väljer att inkludera i nyhetsrapporteringen påverkar människors uppfattning om verkligheten. Därför är massmedias rapportering viktig för hur allmänheten förhåller sig till unionen. Vi såg även att EU är en internationell organisation som har en stor betydelse för svensk inrikespolitik. Samtidigt så finns och verkar svenska politiker i större utsträckning än tidigare på den internationella arenan och måste ta hänsyn till de övriga medlemsländernas krav och stöd. Tidigare forskning har undersökt svensk massmedias EU- gestaltning men ingen studie har utgått från ett inrikes- och utrikespolitiskt perspektiv. Detta perspektiv är dock viktigt eftersom att den visar vilken uppfattning människor får av EU, en fristående internationell organisation eller en organisation som berör dem på ett ära plan, och därmed hur upplysta de är som medborgare.

Vad kan vi då förvänta oss av resultatet? I samband med att samarbetet med EU utvecklas så ökar även EU:s betydelse för svensk inrikespolitik och interna förhållanden. Denna samhällsförändring borde avspeglas genom hur massmedia gestaltar EU. Detta gör att andelen artiklar som kan kopplas samman med svensk inrikespolitik och interna förhållanden ökar i förhållande till de som kopplar samman EU med utrikespolitik. Konkret sätt så borde detta resultera i att andelen artiklar som placeras i tidningarnas inrikesdel kommer att öka. Det samlade resultatet för andelen EU- artiklar med inrikespolitiskt och blandat innehåll kommer

också att öka. Förhoppningen är att denna uppsats kan ge en fingervisning om hur rapporteringen har sett ut under EU- medlemskapet.

1.3 Metod och variabler

Denna uppsats har hämtat mycket inspiration ifrån Ulf Wallins avhandling ”*Vad fick vi veta?*” från 1994”. Wallins undersökningsmetod påminner mycket om min egen och en av hans många slutsatser var att media vid tiden av EU-inträdet placerade majoriteten av artiklarna i utrikes- eller ekonomidelen. (Wallin, sid. 92).

Jag använder mig både av en kvantitativ och av en kvalitativ metod för att undersöka hur massmedias EU-rapportering ser ut och om den har förändrats över tid. För att kunna mäta svensk medias EU-rapportering så har två variabler valts ut. Dessa är följande;

1. ***EU-artiklars placering i tidningen. Var i tidningen är artikeln placerad?***
2. ***EU-artiklars innehåll. Ur vilket perspektiv, inrikespolitiskt eller utrikespolitiskt, är artikeln skriven?***

1. ***EU- artiklars placering i tidningen***

Variabelvärden; Inrikes, utrikes, politik, ekonomi, övrigt

Inrikes kan även rubriceras som ”Sverige”, ”lokalt”, ”regionalt” och ”omkrets”. Politik kan rubriceras som ”inlägg”, ”debatt” eller ”ledare”. Utrikes kan rubriceras som ”utlandet” och ”världen”. Ekonomi kan rubriceras som ”näringsliv” och övrigt kan rubriceras som ”sport”, ”hälsa”, ”kultur”, ”nöje” och ”konsument”.

2. ***EU- artiklars innehåll***

Variabelvärden; Inrikespolitiskt, utrikespolitiskt, blandat

Denna variabel kräver ett mycket mer kvalitativt arbete än den förra, men den ger även en bättre bild av EU-rapporteringen. Metoden som används är en *textanalys* och närmare bestämt en *kvalitativ innehållsanalys*.” Termen innehållsanalys används framför allt om analyser där tillvägagångssättet består i att kvantifiera, dvs. räkna förekomsten av eller mäta vissa företeelser i texter.” (Bergström & Boréus, sid. 43). Kvalitativ innehållsanalys syftar till att systematiskt beskriva textinnehållet. Vid detta tillvägagångssätt så kan vissa mer eller mindre komplicerade tolkningar behöva göras och därför är det viktigt att precisera vad som ska hamna under de olika variabelvärdena.

Inrikespolitiska artiklar är de som beskriver vilka konsekvenser politiken har för svensk lagstiftning, politiker eller medborgare. Även artiklar där en svensk person står i huvudfokus placeras här. Därtill så är det inte bara Sverige som homogen aktör som står i fokus utan även regionala och lokala aktörer. Utrikespolitiska artiklar är de som tar upp förhållanden som inte har en direkt koppling till Sverige, t.ex. EU-toppmöte i Europa eller en konflikt mellan två medlemsländer. Utrikespolitiskt är det även när en svensk politiker uttalar sig om Sveriges ståndpunkt i t.ex. i en konflikt mellan två medlemsländer. Blandat är det när artikeln har ett betydande stort inslag av både utrikespolitiskt och inrikespolitiskt innehåll. T.ex. så kan artikeln handla om hur EU:s policy gällande jordbruksbidrag har påverkat svenska bönders ekonomiska situation. Jag kommer i analysen att till viss del beskriva hur rapporteringen har förändrats under tiden av medlemskap. Det är ibland svårt att särskilja skillnaden mellan vad som ska klassas som inrikespolitisk och blandad artikel. Eftersom att analysen behandlar EU- artiklar så har

inrikespolitiska artiklar har ofta någon form av internationell relevans. Det viktigaste för att kunna besvara frågeställningen är att särskilja de inrikespolitiska och blandade artiklarna ifrån de utrikespolitiska artiklarna.

Samliga delar i tidningen kommer att undersökas, såväl ledarsidorna, debatt och notiser, dvs. de artiklar som kan spåras till tidningens redaktion. Debattinlägg är i och för sig inte skrivna av någon på redaktionen, men dessa är till största delen skrivna av fackmän och experter och artikeln har en stor slagkraft på opinionen. Dessa artiklar genomgår också en rigorös prövning av redaktionen. Insändare kommer inte att finnas med i undersökningen. Samtliga artiklar är hämtade från Presstext databas på; www.presstext.se. När efterforskning gjordes på Presstext databas så visade sig att "EU" var den benämning som gav flest träffar på Europeiska unionen. Det visade sig också att antalet träffar varierade beroende på vilken databas man använde. Detta är något man ska ha i åtanke om man jämför resultatet med andra undersökningar.

1.4 Operationalisering av samhällsförändringen

Världen blir allt mer internationaliserad i och med överstatliga organisationer som t.ex. EU. Det blir svårare att dra en gräns mellan nationell och internationell politik. Den europeiska unionen är ett av de tydligaste exemplen på det. Sedan Sveriges EU-inträde 1995 har EU-samarbetet utvecklats till att beröra allt fler politiska områden. Svensk politik och EU-politik är numera sammanvävt. (Bryder, Silander & Wallin, sid. 19).

Samtidigt så har EU-medlemskapet gått från att vara ett hett debattämne till att ha blivit allt mer accepterat i den svenska opinionen. EU-frågan är numera mer avpolitiserad i den svenska debatten än vid inträdet och medlemskapet har övergått till att bli ett tillstånd av normaltillstånd i den svenska opinionen. T.ex. så gick miljöpartiets språkrör Maria Wetterstrand i februari 2008 ut i medlemstidningen "Grönt" och sade att hon inte trodde på ett svenskt utträde ur EU och att EU inte borde upplösas.

(http://mp.se/templates/Mct_78.aspx?avdnr=12329&number=145812).

Samtidigt har opinionen för ett svenskt medlemskap ökat. I folkomröstningen år 1994 så var 52,3 % för, 46,8 % emot och 0,9 procent röstade blankt. Men i SOM-undersökningen 2006 var 43 % för medlemskapet och de som var emot hade sjunkit till 31 %. 26 % hade ingen åsikt. (http://www.sieps.se/sem/2007/sem_0425/Positiv_Opinion.pdf). SOM-institutet är en framstående aktör inom den samhällsvetenskapliga traditionen och tillhör Göteborgs universitet. De använder sig bl.a. av statistiskt säkerställda analyser och enkätundersökningar som rör massmediers inverkan på medborgare. Opinionsundersökningar är inte alltid exakta, men de ger en viss fingervisning om i vilken riktning opinionen rör sig. Om det visar sig att denna samhällsförändring beror på att Sverige varit medlem i EU tillräckligt länge, så borde det kunna göras mätbart på något sätt, det borde kunna operationaliseras.

I en avhandling som skrevs av Hans Hegeland i november 2006, *Nationell EU-parlamentarism; Riksdagens arbete med EU-frågorna*, undersöks om riksdagen behandlar EU-frågor som inrikespolitiska eller utrikespolitiska och om detta har förändrats mellan åren 1995 - 2005. Hegeland använder sig av sju dimensioner (författningsregler, information, deltagande, inflytande, ansvarsutkrävande, konsensus och tidsrytm) för idealtyperna inrikespolitik och utrikespolitik. Resultatet tyder på en förändring för samtliga sju dimensioner från 1995 till 2005, som innebär ett närmande till den inrikespolitiska idealtypen. Hegeland operationaliserar hur inrikespolitik och utrikespolitik flyter samman på ett väldigt

bra sätt genom att undersöka hur den svenska riksdagens EU-frågor gestaltar sig. Ett annat sätt att operationalisera, vilket görs i denna uppsats, är att se om politikens sammanvävning avspeglas av att svensk massmedia i större utsträckning gestaltar EU-frågor som inrikespolitiska.

Problemet med denna typ av operationalisering är att tidningarna kanske inte gestaltar EU efter verkligheten utan för att påverka opinionen, personliga felaktiga föreställningar av upphovsmännen eller att de fått felaktig bakgrundsinformation. Om så är fallet, så uppstår det ett validitetsproblem. Detta kan undvikas genom att använda sig av ett flertal analysenheter och många och längre tidintervaller. Ett annat problem är att för att kunna undersöka innehållet i artiklarna och fastställa från vilket perspektiv artikeln är skriven så måste man göra någon form av bedömning. Dessa bedömningar görs kanske inte på samma sätt om undersökningen återupprepas, även om kriterierna för begreppen för inrikes- och utrikespolitik är mycket tydliga. I det fallet så kan det uppstå någon form av reliabilitetsproblem. (Lundquist, sid. 99) Detta problem är mycket viktigt att undvika och ställer därför höga krav på begreppsdefinitionen samt textanalysen.

1.5 Uppsatsens generaliserbarhet

DN och Expressen är ett urval av en större population. Det är alltid svårt att veta om urvalet är representativt för populationen. En uppenbar fråga är därmed om det går att säga något om den del av populationen som inte undersökts? I undersökningen ingår det inga analysenheter från resten av svensk massmedia inkl. radio, TV, internet och lokaltidningar i populationen. Resultatet har därför ingen ambition att vara representativt för dessa. Urvalet har dock betydelse för resten av Sveriges medieutbud. DN och Expressen tillhör två av de största dagstidningarna i Sverige och har därmed stor påverkan på det övriga medieutbudet.

Ambitionen är att resultatet ska vara representativt för dagstidningar i Sverige. Det är enbart representativt för de sidor som publicerats i rikstäckande tidningar. Lokaltidningars EU-rapportering skiljer sig väsentligt från storstadsbaserade tidningar enligt Wallins undersökning, vilket gör att dessa inte ingår i populationen. (Wallin, sid 87 ff).

Det är viktigt att ha i åtanke att kvällstidningar som t.ex. Expressen använder sig av färre utrikeskorrespondenter än morgontidningar, vilket kan påverka resultatet. Kvällstidningars försäljning är mer lösnombaserad, vilket gör att de skriver mer sensationsartat och personfokuserat. Det är svårt att säga om detta på något sätt skulle påverka gestaltningen av EU.

Det är även viktigt att reflektera över hur bra analysenheterna är representativa för hela populationen. En svaghet med de valda analysenheterna är att de båda är ägda av samma förlag, Bonnierkoncernen. Ägandeformen riskerar därmed att påverka resultatet. Båda tidningarna är dessutom betecknade som "liberala", vilket riskerar att de båda har för avsikt att påverka den svenska opinionen i samma riktning. Denna riktning kan tänkas vara åt ett annat håll än t.ex. Svenska Dagbladet som betecknas "obunden moderat" och Aftonbladet som ägs till hälften av Landsorganisationen i Sverige (LO). Den andra svagheten med urvalet är det inte finns några regionala skillnader mellan tidningarna. Båda tidningarna delar huvudkontor på Gjörwellsgatan i centrala Stockholm.

(<http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=587>) Detta borde inte påverka resultatet nämnvärt, men det finns risk att Stockholms lokala nyheter får större fokus än vad andra tidningar fokuserar på, t.ex. Göteborgsposten och Sydsvenskan. Ytterligare en svaghet är att båda tidningarna befinner sig i en konkurrenssituation med andra tidningar, vilket möjligtvis

skulle påverka redaktionernas policy att skriva mer sensationsartat. DN och Expressen konkurrerar med Svenska Dagbladet och Aftonbladet, medan andra tidningar inte befinner sig i samma konkurrenssituation.

En svaghet med att använda samma *tidsintervall* fortlöpande är att tidpunkten på året kanske inte är representativt för ett helt år. Vid den valda tidsintervallen så kanske sakfrågor behandlas av EU:s instanser som inte påverkar medlemsländernas inrikespolitiskt. Jag ser ändå på detta problem med en viss optimism, då jag har sett att antalet artiklar som behandlar EU är relativt konstant under årets gång. En styrka med undersökningen är att den har relativt många tidsintervaller och att två av de största dagstidningarna i Sverige analyseras. Journalistik är något väldigt föränderligt och påverkas mycket av aktuella samhällshändelser och därför är många tidsintervaller nödvändiga.

1.6 Uppsatsens avgränsningar

Utgångspunkten för uppsatsen är att undersöka svensk massmedia. Massmedia innefattar allt från morgon- och kvällstidningar, radio, TV och internet. Studien kommer att avgränsas till att innefatta dagstidningarna Dagens Nyheter (DN) och Expressen. Dessa är *strategiskt* utvalda därför att de utgör två av de största tidningarna i Sverige och därför berör flest läsare. Det hade även varit intressant att undersöka hur Sveriges lokaltidningars EU-rapportering ser ut, men det är inte möjligt i denna undersökning. Kvälls- och lokaltidningar har färre utrikeskorrespondenter som upphovsmän till artiklarna och det kanske skulle kunna påverka resultatet till färre artiklar med utrikespolitisk gestaltning av EU.

Vissa avgränsningar är även nödvändiga att göra gällande tidsaspekten för undersökningen. Det är viktigt att använda sig av ett *slumpmässigt urval* för att resultatet av DN:s och Expressens artiklar ska vara *representativt*. Därför kommer jag att slumpmässigt välja ut 10 år mellan EU-inträdet år 1995 och aktuell tid samt slumpmässigt välja ut ett tiodagarsintervall som används fortlöpande för samtliga år. Detta kallas för *obundet sannolikhetsurval*. (Teorell & Svensson, sid. 85). Därmed så får man en fullständig bild av medias EU-rapportering under Sveriges medlemskapsperiod. De utvalda åren är 1996, 1997, 1998, 2000, 2001, 2002, 2004, 2005, 2006, 2007 och tiodagarsintervallet sträcker sig mellan den 1:a april och den 10:e april för dessa år. Efter konsultering med min handledare så tycks tio dagar vara ett lämpligt *tidsintervall* för studien.

2 Analys av Dagens Nyheters och Expressens EU-gestaltning

I detta kapitel kommer resultatet att presenteras. Analysen är uppdelad i två kapitel, EU-artiklars placering i tidningar och EU-artiklars innehåll. Varje tidning kommer att presenteras separat, vilket beror på att antal enheter och resultat är mycket olika. Resultatet i undersökningen kommer att analyseras fortlöpande i texten, så att läsaren ska kunna ledas igenom på bästa sätt. Analysen kommer i första hand att behandla om utfallet blev som förväntat, hur utvecklingen har sett ut över tid och om det finns några skillnader mellan tidningarna. Det sistnämnda är inte huvudfokus för den här uppsatsen, men kan ändå vara intressant att belysa.

2.1 EU- artiklars placering i tidningar

Artikelns placering i tidningen påverkar vad läsaren får och inte får uppfattningar om den så kallade *priming- effekten*. Detta gör placering till en viktig variabel för undersökningen. Placeringen av artikeln ger läsaren information om vilket ämnesområde artikeln är skriven inom, men även ur vilket geografiskt perspektiv artikeln är skriven, d.v.s., ur lokal-, regional-, inrikes- eller utrikesperspektiv.

Medieutbudet är så stort att läsaren måste sortera bort den information som man inte är intresserad av. Är man inte intresserad av inrikesfrågor, så prioriteras utlandsdelen framför Sverige- och inrikesdelen. Läsaren riskerar därmed att gå miste om viktig information om redaktionerna inte inkluderar t.ex. EU-rapporteringen på inrikessidorna.

Tabell 1: EU-artiklars placering i DN

Placering:	Utrikes	Inrikes	Politik	Ekonomi	Övrigt	Totalt	N= antal artiklar
År 1996	16 %	0 %	63 %	12 %	9 %	100 %	32
År 1997	20 %	0 %	55 %	9 %	16 %	100 %	55
År 1998	17 %	0 %	50 %	19 %	14 %	100 %	54
År 2000	19 %	0 %	49 %	19 %	13 %	100 %	63
År 2001	7 %	0 %	70 %	16 %	7 %	100 %	82
År 2002	22 %	0 %	51 %	18 %	9 %	100 %	49
År 2004	24 %	0 %	52 %	13 %	11 %	100 %	67
År 2005	23 %	12 %	38 %	8 %	19 %	100 %	26
År 2006	23 %	6 %	23 %	29 %	19 %	100 %	31
År 2007	15 %	12 %	27 %	27 %	19 %	100 %	26
Totalt	19 %	3 %	48 %	17 %	13 %	100 %	485

Kommentar; Figur över EU- artiklars placering i DN finns i appendix

Vad kan vi utläsa av resultatet? Hur har utvecklingen sett ut över tid? Andelen EU-artiklar som placeras i DN:s utrikesdel ligger i stort sätt relativt stadigt. Resultatet avviker inte mycket från det genomsnittliga - 19 % under hela undersökningsperioden. Vi ser att andelen artiklar gick ner till den lägsta nivån, 7 % år 2001, vilket är perioden då Sverige var EU-ordförandeland. Eftersom Sverige och dess politiker var i större fokus under denna period, så har artiklarna då tenderat att hamna mer i tidningens politiska del än i utrikesdelen. Vad vi kan se är att år 2001 så var även DN:s fokus på EU stort och tidsperioden hade flest antal artiklar för hela undersökningsperioden. Efter år 2001 kan vi se en viss ökning av andelen artiklar placerade i utrikesdelen, för att sedan minska till 15 % för den sista tidsperioden år 2007.

Resultatet för andelen artiklar som placeras på tidningens inrikesdel blev inte riktigt som förväntat. Förväntningen var att andelen artiklar som placerades i inrikesdelen skulle öka under undersökningsperioden, till följd av Sveriges ökande politiska integration med EU. Istället ligger andelen artiklar på 0 % fram till år 2005, då ett trendbrott sker. Andelen ökar då till 12 % och ligger på resterande tidsperioder på 6 % år 2006 och 12 % år 2007. För den sista tidsperioden år 2007 ser vi att andelen EU-artiklar som placeras i inrikesdelen är nästan lika stor som de som placeras på utrikesdelen, nämligen 12 % respektive 15 %. Tidningens ökade placering av artiklar i inrikesdelen gör att läsaren får en bättre kunskap om hur EU:s politik allt mer påverkar svenska inrikesförhållanden. Trots det så är den minsta andelen EU-artiklar placerade i inrikesdelen vilket inte var förväntat.

Ingen tidigare forskning tyder på att EU fick ett genombrott för svensk inrikespolitik först år 2005. EU har haft en inrikesrelevans även innan dess, men förmodligen har det tagit tid för DN:s redaktion att förändra nyheternas *priming*. Detta tyder på att det finns en tröghet i processen för massmedia att integrera EU-rapporteringen i inrikesnyheterna, även om verkligheten ser annorlunda ut. För att ta reda på om denna trend håller i sig så efterlyses nya undersökningar om ett par år.

Majoriteten av EU-artiklarna är genomsnittligen placerade i DN:s politikdel för undersökningsperioden. Men man kan även utläsa att trenden för andelen av dessa artiklar är negativ, förutom den höga topp år 2001 då Sverige var ordförandeland, framför allt mellan år 1996 -1998 och 2005- 2006. Detta beror till stor del på att antalet EU-artiklar har minskat på ledarsidorna. Denna utveckling gör att läsarens kunskap om Sveriges integration med EU försämras. På ledarsidorna förs en kritisk granskning av EU och en dialog mellan svenska politiker, experter, maktbärande och inflytelserika opinionsbildare. Denna publicering är viktig för läsarens insyn i hur EU påverkar både Sverige och internationellt.

Trendkurvan för EU-artiklar placerade i ekonomidelen pendlar ostabil genom hela undersökningsperioden. Dock ser vi att andelen ökar något under de två sista tidsperioderna år 2006 och 2007. Därmed uteblev det väntade resultatet att EU skulle gå från i huvudsak ett handelspolitiskt och ekonomiskt ämne, till att integreras i andra delar av tidningen. I Ulf Wallins undersökning från 1989 och 1990 framgår att huvuddelen av EG:s verksamhetsområde i DN var ämnena "Handel/ handelspolitik", "Konkurrensrättsliga frågor" och "Ekonomiska och monetära samarbete". Att andelen artiklar som placeras i ekonomidelen har ökat sedan EU- inträdet är därför förvånande.

Artiklar som placeras i övrigt pendlar också ostabil. Dock så ser vi en viss ökning i andelen artiklar de sista tre tidsperioderna och år 2007 är de faktiskt fler än andelen artiklar som placeras i utrikesdelen. Detta resultat är intressant eftersom det motsvarar förväntningen att tidningen skulle inkludera EU-rapportering i allt fler ämnesområden i och med Sveriges ökade integration med EU. Trots det så går det inte att säga om nyheterna är utifrån ett inrikes- eller utrikesperspektiv. Eftersom denna information inte går att utläsas ur variabelvärdena politik, ekonomi och övrigt, så kommer EU-artiklars innehåll att analyseras i nästa kapitel.

Det sista som kan utläsas av resultatet är den ökade trenden av antalet EU-artiklar som publiceras i DN. Denna trend blir dock negativ under de tre sista tidsperioderna i undersökningen. År 2005, 2006 och 2007 har de lägst antalet artiklar under hela undersökningsperioden. Denna trend är beklaglig, eftersom det minskar läsarnas kunskap om EU. Denna trend kan även påverka undersökningens resultat negativt. För att resultatet skall vara signifikant för hela populationen, så vill man använda sig av ett så stort urval som möjligt. Vad denna negativa trend beror på är svårt att förklara, men den kan bero på att det skett en normalisering hos befolkningen av svenskt medlemskap i EU. Det förs t.ex. en minskad kritisk debatt på tidningens ledarsidor.

Tabell 2: EU-artiklars placering i Expressen

Placering:	Nyheter	Politik	Övrigt	Totalt	N= antal artiklar
År 1996	9 %	27 %	64 %	100 %	11
År 1997	85 %	0 %	15 %	100 %	13
År 1998	40 %	30 %	30 %	100 %	10
År 2000	45 %	23 %	32 %	100 %	31
År 2001	62 %	24 %	14 %	100 %	29
År 2002	60 %	20 %	20 %	100 %	10
År 2004	42 %	29 %	29 %	100 %	14
År 2005	33 %	33 %	33 %	100 %	9
År 2006	57 %	14 %	29 %	100 %	7
År 2007	44 %	33 %	23 %	100 %	9
Totalt:	48 %	23 %	29 %	100 %	143

Kommentar; Figur över EU-artiklars placering i Expressen finns i appendix

Expressen har endast ett begränsat antal tidningsdelar. Därför är det svårt att dra några slutsatser av Expressens utfall. Artiklar med ekonomiskt, inrikes- och utrikespolitiskt innehåll placeras både i tidningens nyhets- och politikdel. Det man kan utläsa av resultatet är att fler artiklar hamnar i tidningens nyhetsdel, än under politik eller övrigt. Man ser även att det finns ett tydligt samband mellan andelen artiklar som placeras i politikdelen och under övrigt.

Eftersom det inte går att dra några säkra slutsatser av EU-artiklars placering i Expressen, så kommer innehållet av dessa artiklar att analyseras i kapitel 8.2. Förslagsvis så kan framtida undersökningar analysera vem källan för Expressens EU-artiklar har varit under medlemskapet. Det som kan undersökas är om upphovsmannen är en inrikesjournalist, utrikeskorrespondent eller nyhetsbyrå.

2.2 EU-artiklars innehåll

I detta kapitel analyseras EU-artiklarnas innehåll i svensk massmedia. Att undersöka EU-artiklars innehåll har krävt ett större kvalitativt arbete än artiklarnas placering, och ger också en bättre bild av hur massmedia gestaltar EU. Artikelns innehåll påverkar läsarnas uppfattning om verkligheten och i det här fallet människans bild av EU. Genom att sätta in EU i ett visst sammanhang, t.ex. genom att bara beskriva den som en internationell ekonomisk organisation, så ger man läsaren en felaktig uppfattning, den s.k. *framing-effekten*. Ett annat fenomen med *framing* är att innehållet är skrivet utifrån någons subjektiva uppfattningar. Under analysens gång så har jag sett att en stor del av artiklarnas är lokaliserade till tidningarnas ledarsidor, vilket gör att författarens subjektiva styrning är väldigt tydlig.

Tabell 3: EU-artiklars innehåll i DN

Innehåll:	Utrikespolitiskt	Inrikespolitiskt	Blandat	Totalt	N= antal artiklar
År 1996	41%	41%	18%	100%	32
År 1997	42%	29%	29%	100%	55
År 1998	48%	33%	19%	100%	54
År 2000	43%	30%	27%	100%	63
År 2001	39%	24%	37%	100%	82
År 2002	49%	27%	24%	100%	49
År 2004	40%	28%	32%	100%	67
År 2005	54%	35%	11%	100%	26
År 2006	45%	32%	23%	100%	31
År 2007	39%	39%	22%	100%	26
Totalt	44%	32%	24%	100%	485

Kommentar; Figur över EU-artiklars innehåll i DN finns i appendix

Efter att ha gjort en innehållsanalys av samtliga artiklar, så kan man komma fram till att resultatet inte blev det väntade. Förväntningen var att DN:s EU-rapportering skulle öka utifrån ett inrikespolitiskt- och blandat perspektiv och minska utifrån ett utrikespolitiskt perspektiv. För att resultatet skulle stämma överens med hypotesen så skulle det samlade resultatet för andelen artiklar med ett inrikespolitiskt och blandat innehåll öka under tiden av EU-medlemskap. Denna utveckling har inte skett.

Under hela undersökningsperioden är trendkurvorna väldigt ostabila, vilket kan bero på att utfallet är känsligt för konkreta händelser. Det är förvånande att detta så i hög grad påverkar resultatet. Det är möjligt att en annan undersökning med andra tidsintervaller skulle ge ett annorlunda resultat.

Det som framgår av resultatet är också att även om trenden för andelen artiklar med ett inrikespolitiskt- och blandat perspektiv inte ökar som förväntat, så är de tillsammans högre än andelen med ett utrikespolitiskt perspektiv, förutom år 2005. Detta kan tyda på att det redan har skett ett uppsving i andelen artiklar med inrikespolitiskt- och blandat perspektiv i DN:s EU-rapportering. Om så är fallet, så är det möjligt att DN:s EU-rapportering motsvarar den politiska verklighet som råder i dagsläget. För att ta reda på om så är fallet, så efterlyses nya undersökningar med längre undersökningsperioder. Men även om det redan skett ett uppsving så anser jag att EU-rapporteringen inte speglar den politiska verkligheten att Sveriges inrikespolitiska förhållanden har förändrats under EU-medlemskapet. Det är då mer troligt att vi kommer att få se ett ökat inrikespolitiskt perspektiv i framtiden, om vi ser på den utveckling som EU-artiklars placering i DN har haft (se sid. 16).

Vad vi kan utläsa av resultatet är att artiklar som skrivs utifrån ett utrikespolitiskt perspektiv pendlar mellan 40 % och 50 % under hela undersökningsperioden. Trenden pendlar mellan negativ och positiv från år till år, vilket kan bero på att resultatet är känsligt för konkreta händelser. Det verkar som om Sveriges ordförandeskap i EU våren 2001 gjort att andelen artiklar med utrikespolitiskt innehåll var nere på 39 %, vilket är den lägsta nivån för hela undersökningen. Detta är logiskt, eftersom Sveriges folkvalda politiker fick ett stort medieutrymme under denna tid och därmed fick artiklarna en inrikespolitisk vinkling. Det betyder inte nödvändigtvis att EU får en större inverkan på svensk politik, utan att Sverige har en ökad betydelse för EU:s. Vi kan även se att antalet EU-artiklar var störst under denna tidsperiod. Detta ter sig naturligt, eftersom att Sveriges ordförandeskap gjort att intresset för EU ökat.

År 2005 hade den högsta andelen artiklar skrivna utifrån ett utrikespolitiskt perspektiv för undersökningsperioden. En konkret sak som påverkade resultatet var bl.a. Storbritanniens

ordförandeskap i EU. Under analysens gång ser man att en stor del av DN:s utrikespolitiska artiklar handlar om Storbritannien och dess relation till EU. Detta stämmer väl överens med Wallins undersökning, som visar på att samtliga tidningar utom Hallandsposten har en korrespondent i London under perioderna 20/9-21/12 1988 och 20/3-21/6 1989 och det är en förklaring till att Storbritannien uppmärksammas mer i EG-rapporteringen än övriga EG-länder. (Wallin, sid. 115). Detta är förståeligt, då de är ett av de största medlemsländerna i EU. Intressant att notera är att inte Frankrike och Tyskland får lika stor medial bevakning. Att EU fick tio nya medlemmar år 2004 verkar inte ha påverkat resultatet nämnvärt. (<http://www.regeringen.se/sb/d/2810>)

Att EU i större utsträckning än tidigare skickar fredbevarande trupper, vilket är nyheter av väldigt utrikespolitisk karaktär och kan därmed påverka resultatet, har inte uppmärksammas i analysen av artiklarna.

Vad vi kan se är att den sista tidsperioden, år 2007, har en låg andel utrikespolitiska artiklar, samtidigt som vi ser en inrikespolitisk uppgång. År 2007 tangerade andelen utrikespolitiska artiklar den lägsta nivå från år 2001 med 39 %. Det är möjligt att det finns en tröghet hos svensk massmedia att beskriva EU utifrån ett utrikespolitiskt perspektiv. För att få svar på om denna trend håller i sig, behövs nya undersökningar göras om ett par år.

Resultatet för DN:s artiklar som är skrivna utifrån ett blandat perspektiv är väldigt intressant. Trendkurvan pendlar mycket, mellan 11 % och 37 %. Om man jämför andelen artiklar som är skrivna utifrån ett utrikespolitiskt perspektiv med blandat, så ser man att det finns ett samband på så sätt att när den ena kurvan är negativ så är den andra positiv och tvärtom (se figur 3 i appendix). Detta kan man tolka som att de konkreta händelser som påverkar utfallet för utrikespolitiskt innehåll även påverkar utfallet för blandkategorin, men inte inrikespolitikkategorin. I tidningarna finns det ett begränsat utrymme för ett visst antal artiklar, framförallt på ledarsidorna. Detta gör att om artiklar med visst typ av innehåll prioriteras, så måste artiklar med ett annat innehåll lämna plats. Däremot så bör man uppmärksamma att tabell 3 presenterar och jämför andelen artiklar och inte antalet och då är denna typ av samband naturligt.

Trenden för inrikespolitiskt innehåll är den mest stabila för undersökningsperioden. Mellan år 1996 till år 2001, ser vi en minskning från 41 % till 24 %. Men ökningen av EU-artiklars placering i inrikesdelen de sista tre tidsperioderna verkar även stämma med detta resultat. Efter år 2001 ser vi en relativt positiv trend, vilken slutar på 39 % för den sista tidsperioden år 2007. För första gången under undersökningsperioden, i tre tidsperioder i rad, så är andelen inrikespolitiska artiklar fler än andelen med blandat perspektiv. Detta har ingen stor betydelse för resultatet, utan det intressanta är att om denna trend håller i sig så kommer artiklar med ett inrikespolitiskt perspektiv att vara högre än utrikespolitiskt. Och eftersom att utfallet inte verkar vara lika känsligt för konkreta händelser, är det möjligt att så kommer bli fallet.

Tabell 4: EU-artiklars innehåll i Expressen

Innehåll	Utrikespolitiskt	Inrikespolitiskt	Blandat	Totalt	N= antal artiklar
År 1996	55 %	36 %	9 %	100 %	11
År 1997	23 %	62 %	15 %	100 %	13
År 1998	40 %	30 %	30 %	100 %	10
År 2000	32 %	42 %	26 %	100 %	31
År 2001	35 %	31 %	34 %	100 %	29
År 2002	60 %	40 %	0 %	100 %	10
År 2004	29 %	50 %	21 %	100 %	14
År 2005	45 %	33 %	22 %	100 %	9
År 2006	0 %	71 %	29 %	100 %	7
År 2007	33 %	22 %	45 %	100 %	9
Totalt	35 %	42 %	23 %	100 %	143

Kommentar; Figur över EU-artiklars innehåll i Expressen finns i appendix

Resultatet för Expressen var inte heller det väntade. Förväntningen var att EU-rapporteringen skulle öka utifrån ett inrikespolitiskt- och blandat perspektiv. Expressen har inte heller haft den utrikespolitiska nedgång som var väntad. Någon tydlig trend för en minskad andel artiklar som skrivs utifrån ett utrikespolitiskt perspektiv går inte att se, även om den år 2006 låg på 0 %. Vad man kan se är att trendkurvorna är mindre stabila än för DN. Variationen av andelen artiklar som skrivs ur ett utrikespolitiskt perspektiv ser vi pendla mellan 60 % år 2002 och 0 % år 2006. Förmodligen är Expressens EU-bevakning mycket mer känslig för sensationella händelser än DN:s. Detta ter sig ganska logiskt, eftersom DN:s nyhetsrapportering är mer saklig och informativ.

Förväntningarna var att Expressen skulle ha en mindre andel artiklar skrivna ur ett utrikespolitiskt perspektiv än DN. Expressen har färre utrikeskorrespondenter och skriver mer sensationsartat och personfokuserat än DN. Detta verkar stämma med resultatet, då Expressen har 35 % sådana artiklar, medan DN har 44 %.

I likhet med DN så skrevs lägst andel artiklar utifrån ett utrikespolitiskt perspektiv år 2001, d.v.s. det år då Sverige var ordförandeland i EU. Under denna tidsperiod var även antalet artiklar relativt högt, precis som för DN, med 29 stycken vilket är näst högt för hela undersökningsperioden.

Vad vi kan utläsa av resultatet är att Expressens inrikespolitiska- och blandade perspektiv är större tillsammans än deras utrikespolitiska. Trenden för artiklar som är skrivna utifrån ett blandat perspektiv har dessutom ökat successivt sedan år 2002 och var under den sista tidsperioden år 2007 högre än både det utrikes- och inrikespolitiska perspektivet. Precis som för DN, så är trendkurvan för kategorin blandat mer stabil. Återigen så efterlyses ytterligare undersökning om ett par år för att se om denna trend håller i sig. Intressant är även att trendkurvan för inrikespolitiskt innehåll, verkar ha samma typ av samband som för DN (se figur 4 i appendix). Detta tyder på att även Expressen har ett begränsat utrymme i tidningen, varav en viss typ av artiklar prioriteras på bekostnad av andra.

Ytterligare en trend som stämmer med DN:s uppgifter är att antalet EU-artiklar ökar i antal för att sedan minska under de tre sista åren för undersökningsperioden. De sista tre åren har det lägsta antalet artiklar under hela undersökningsperioden.

2.3 Sammanfattning och avslutande tankar

I början av uppsatsen så citerades ledamoten i EU- konventet Lena Hjelm-Wallén. Följande är ett kortare utdrag ur citatet;

”Grundkunskapen om EU är också i högsta grad en demokratisk fråga. Allmänheten måste kunna ta till sig information om vem som är politiskt ansvarig för vilka beslut, hur politikerns ageranden kan kontrolleras och ansvar utkrävas. Självklart är detta mer komplicerat i en union som EU än i en nationalstat, inte minst därför att beslutsgången sammanlänkar EU-nivån med den nationella nivån.” (Lena Hjelm-Wallén, Förord till boken EU och Sverige – Ett sammanlänkat statskick).

Hjelm-Wallén, som har suttit med som folkvald på alla nivåer, uppmärksammar att svensk politik och EU inte verkar på två skilda nivåer utan är sammanlänkade. Jag tycker att det är viktigt att detta problematiseras och förmedlas till medborgarna.

Sverige har sedan EU-inträdet 1995 utvecklat samarbetet så att allt fler inrikespolitiska politikområden berörs. EU består av en europeisk gemenskap och ett överstatligt samarbete, där medlemsländerna lämnat över vissa delar av sin suveränitet till EU:s institutioner. Till det hör att EU har beslutanderätt, utan att alla medlemstater står bakom beslutet. Några av de mest tongivande politikområden där detta sker, är EU:s inre marknad där varor, tjänster, personer och kapital kan röra sig fritt mellan gränserna. Dessutom måste svenska politiker i större utsträckning verka på den internationella arenan. Varje svenskt departement har idag någon form av EU-kansli. Då massmedia är den närmaste länken mellan medborgarna och unionen, så är det ett stort ansvar att förmedla denna bild på rätt sätt.

Syftet med uppsatsen var att försöka besvara huruvida svensk massmedia gestaltar EU, ur ett inrikes- eller utrikespolitiskt perspektiv, och om detta har förändrats under tiden av medlemskap. Förväntningen var att massmedia skulle spegla den utveckling som EU har haft på svensk inrikespolitik. Det samlade resultatet tyder dock på att massmedia inte har följt denna utveckling.

Andelen artiklar som DN placerar på utrikessidorna minskar inte och avviker inte mycket under undersökningsperioden ifrån vad utgångsvärdet var år 1996. Andelen artiklar som placeras på inrikessidorna ökade något år 2005, efter att inte ha funnits där tidigare. Under resterande tidsperioder placerar DN en liten andel EU-artiklar i inrikesdelen, men de är fortfarande färre än i de övriga delarna. Den läsare som väljer bort övriga delar av tidningen riskerar därmed att gå miste om viktig information om unionen. Resultatet för andelen artiklar som placeras i politikdelen, om man ser till utvecklingen, är den mest stabila i hela undersökningen. Allt färre artiklar placeras i denna del, vilket är ett resultat av att den politiska diskussionen av EU minskar på ledarsidorna. Andelen artiklar som placeras på ekonomi- och övrigt delen varierar inte så mycket, men ökar något under de sista tidsperioderna.

Även när vi ser på resultatet för EU-artiklars innehåll i DN så finns det ingen tendens till att andelen utrikespolitiska artiklar minskar. Trenden pendlar mellan positiv och negativ från år till år vilket gör att resultatet verkar vara känsligt för konkreta händelser. En styrka med uppsatsen är att den har relativt många tidsintervaller vilket gjorde att denna stora variation upptäcktes. Förslagsvis så kan framtida undersökningar istället för att göra slumpmässiga urval av tidsperiod göra strategiska urval. Förslagsvis så kan man undersöka svensk massmedias EU-rapportering utifrån ett inrikes- och utrikespolitiskt perspektiv i samband med EU- toppmöten. Vidare så varierar andelen med blandat perspektiv lika mycket som utrikespolitiskt och det är svårt att se någon tydlig trend. Däremot så ser man att efter att ha minskat fram till år 2001 så ökar andelen EU- artiklar med ett inrikespolitiskt perspektiv. Detta stämmer överens med den ökade placeringen av artiklar i DN:s inrikessidor. DN:s inrikespolitiska perspektiv verkar inte vara lika känsligt för konkreta händelser vilket gör att

om denna trend håller i sig så kommer detta perspektiv att dominera EU- rapporteringen om ett par år.

Resultatet blev inte heller det förväntade för EU-artiklars innehåll i Expressen. Någon tydlig negativ trend för andelen artiklar som skrivs utifrån ett utrikespolitiskt perspektiv går inte att se. Generellt sätt så varierar trendkurvorna mer än för DN vilket betyder att utfallet är mer känsligt för konkreta händelser. Däremot ser vi att sedan år 2002 finns det en tydlig positiv trend för andelen artiklar med ett blandat perspektiv i Expressen. Vid sista tidsperioder år 2007 så var fler artiklar skrivna utifrån detta perspektiv än de två övriga kategorierna.

Det finns några tänkbara förklaringar till varför resultatet ser ut som det gör och en del har redan berörts i analysdelen. En stor anledning kan vara att massmedias EU-rapportering är en process som under de tre senaste åren börjat se resultat av. Förhållandet mellan EU och Sverige är komplext, förändras långsamt och ställer höga krav på journalisternas kunskaper. Journalistik måste levereras snabbt, anpassas till tillgängligt utrymme och dessutom vara kommersiellt. Det hade varit intressant att se om den positiva trend för DN:s inrikespolitiska och Expressens blandade perspektiv på innehållet i EU- artiklarna håller i sig. För att ta reda på det så efterlyses fler studier med längre tidsperioder om ett par år.

Jag ser ändå med en försiktig optimism på vad framtiden bär med sig. Jag ser en framtid där nyhetsförmedlare i mycket större utsträckning ger insyn i beslutsprocessen mellan Sverige och EU, kontrollerar och håller svenska och utländska politiker ansvariga på EU-nivå samt kritiskt granskar det sammanlänkade statsskicket mellan Sverige och EU.

3 Referenser

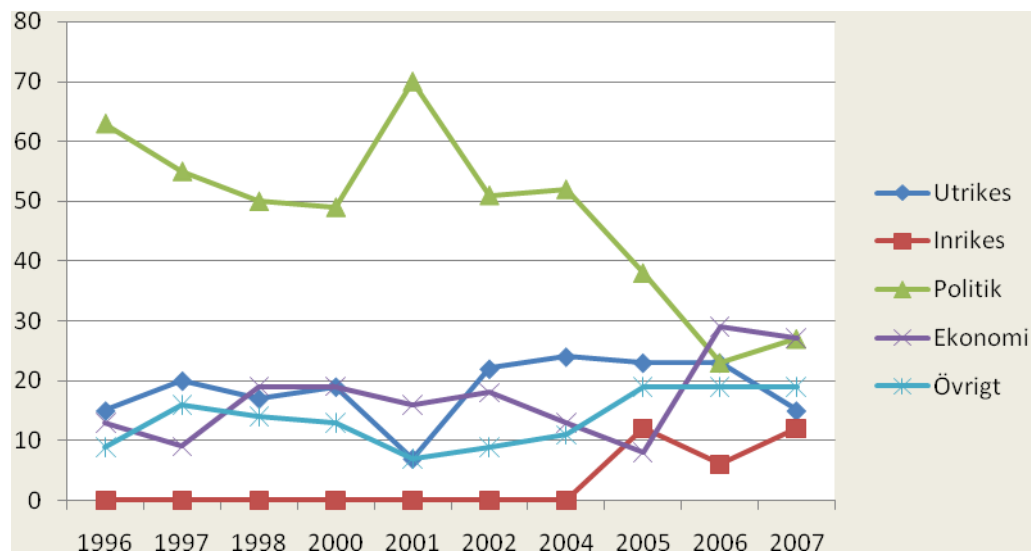
- Bergström, Göran & Boréus, Kristina (2000); *Textens mening och makt*, Studentlitteratur AB, Lund.
- Blomberg, Magnus & Bergman, Magnus (red.) (2005); *EU och Sverige – Ett sammanlänkat statsskick*, Liber AB, Malmö.
- Bryder, Tom, Silander, Daniel & Wallin, Charlotte (red.) (2004); *Svensk politik och den Europeiska unionen*, Liber AB, Helsingborg.
- Hegeland, Hans (2006); *Nationell EU- parlamentarism – Riksdagens arbete med EU-frågorna*, Santérus Academic Press, Stockholm.
- Lundquist, Lennart (1993); *Det vetenskapliga studiet av politik*, Studentlitteratur AB, Lund.
- Nord, Lars & Strömbäck, Jesper (2004); *Medierna och demokratin*, Studentlitteratur AB, Lund.
- Palm, Göran (1996); *Mellan ideal och verklighet – Journalister om EU- journalistik*, Rapport 169-3, Styrelsen för psykologiskt försvar, Stockholm.
- Strömbeck, Jesper (2000); *Makt och medier – En bok om samspelet mellan medborgarna, medierna och de politiska maktbarnen*, Studentlitteratur AB, Lund.
- Tallberg, Johan (2001); *EU:s politiska system*, Studentlitteratur AB, Lund.
- Teorell, Jan & Svensson, Torsten (2007); *Att fråga och att svara – Samhällsvetenskaplig metod*, Liber AB, Ljubljana, Slovenien.
- Wallin, Ulf (1994); *Vad fick vi veta? En studie i svenska nyhetsmediers rapportering åren före folkomröstningen om EU*, Institutionen för Journalistik och Masskommunikation, Göteborgs universitet.

Internet

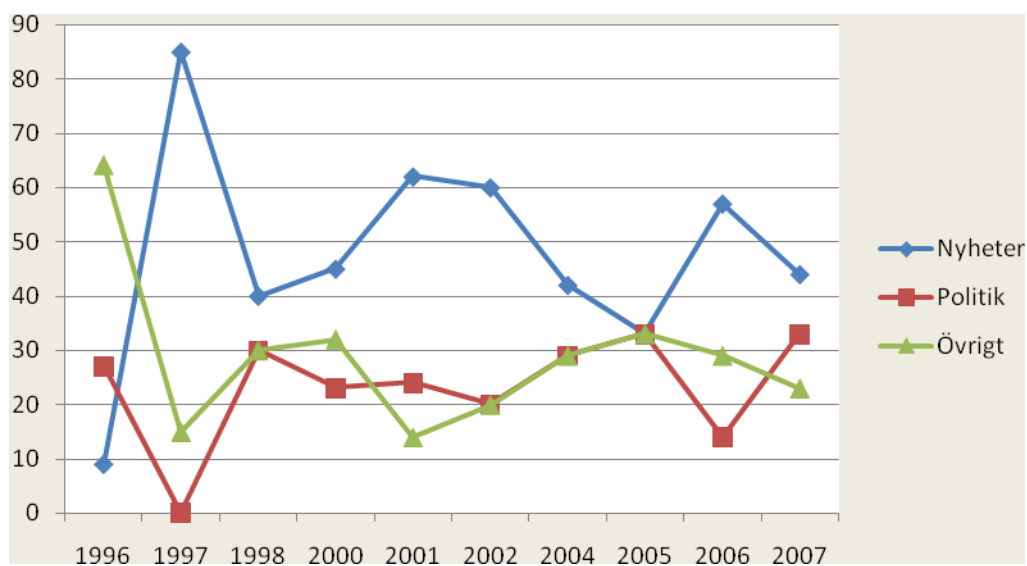
- http://mp.se/templates/Mct_78.aspx?avdnr=12329&number=145812, Maria Wetterstrands inlägg i Miljöpartiets medlemstidning "Grönt", 2/7 2008
- <http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=587>, Dagens Nyheter: Gjörwellsgatan 30, 105 15 Stockholm
- <http://www.eu-upplysningen.se/Amnesomraden/Utrikes-och-sakerhetspolitik>, EU- upplysning vilket publiceras av Sveriges riksdag, Senast granskad den 5:e september 2008
- <http://www.prestext.se>, Mediaarkiv där tillhörande tidningar och tidskrifter görs tillgängliga och sökbara
- <http://www.regeringen.se/sb/d/2810>, Information om EU:s utökning av tio nya medlemsländer år 2004, Regeringskansliet, Publicerad 6:e december 2005
- http://www.sieps.se/sem/2007/sem_0425/Positiv_Opinion.pdf, Holmberg, Sören & Lindahl, Rutger (25/4 2007); *Positiva opinionsvindar för EU*, Underlag för seminarium arrangerat av Svenska institutet för europapolitiska studier i samarbete med SOM- institutet, Stockholm

4 Appendix

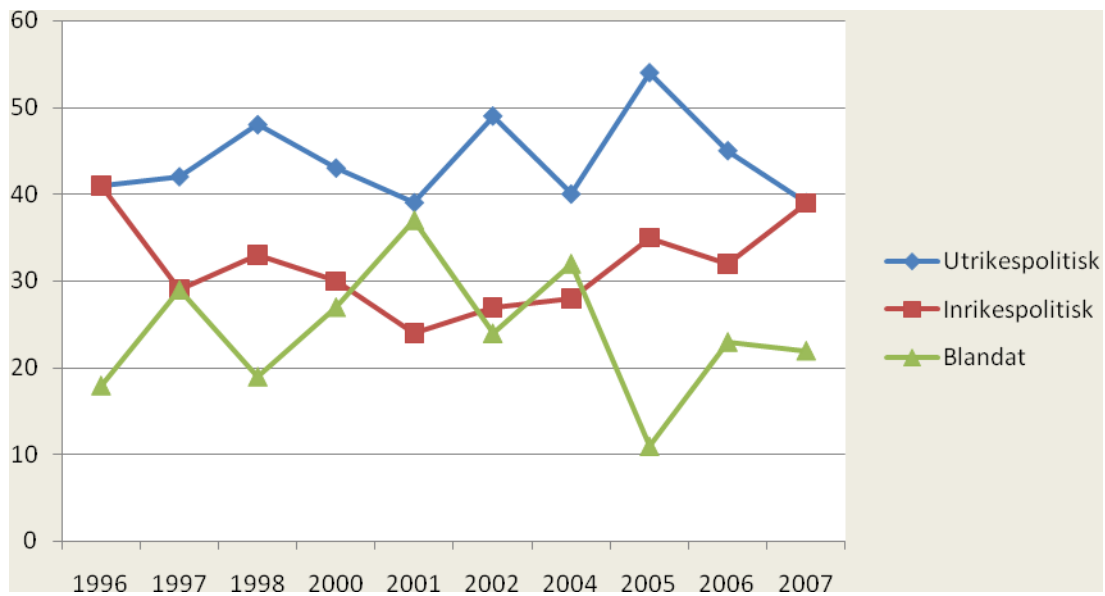
Figur 1: EU-artiklars placering i DN

Figur 2: EU-artiklars placering i Expressen

Figur 3: EU-artiklars innehåll i DN

Figur 4: EU-artiklars innehåll i Expressen

